

ix. 4815 - 217 | 1936-37 - 1937. III. 11. - kérés - szlts;
 4916 - 318 | " " - " VI. 3. - kérelem - magyar ny. pöt.
 5033 - 435 | " " - " VI. 29. - magyar ny. pöt - szlts.
 5096 - 62 | 1937-38 - " X. 21. - vegyes - közp. j. pöt.
 x. 5160 - 126 | " " - " XII. 17. - közp. j. pöt - újabb pöt;
 5191 - 157 | " " - 1938. I. 27. " " újabb pöt. -
 Debrecen, Rajdu me. 1915. VIII. 25. ref.

Aratási átirat: 609 / 1037 - 28.

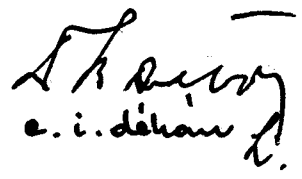
Rep: 1938. janu. 29.

A KÖZVETŐK ÉS TITKÁRSÁG...
 JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI...
 434. / 1937. / 1938.
 Évk: 19. évi 1937 DEC - 7.
 Előirat: _____
 drb. melléklet. Utóirat: _____

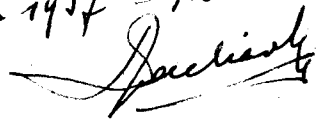
Bizálathoz kiadatik:

- Dr. Kovács Andor
- " Zachár Gyula
- professzor matematik.

Debrecen 1937. dec.

 e. i. dékán

Elfogadom. Dr.
 x 11 / 11 Kovács

Elfogadom.
 Dr. 1937 x 11 / 16

BÜNTETÉS VÉGREHAJTÁS A FASISZTA
ÁLLAMBAN.

Készítette:
Székelyhidi József
jogszigorló.

A 2333

FORRASMUNKAK:

1. Dr. jur. Gunnar Dybwad: Theorie und Praxis
des fascistischen Strafvollzugs.
2. Dr. Angyal Pál és ^{György} Dr. Rác: Az olasz Btk.

/fordítás/

Itália a büntetőjog tudományának ősi hazája és a büntetőjog megújulásának minden időben mintaképe. A glosszátorok és postglosszátorok felléptétől napjainkig a legtöbb büntetőjogi irányeszmé, reformmozgalom az olasz büntetőjogi géniusz erejét hirdeti. A modern büntetőjog kialakulása egészen a legújabb fasiszta büntetőkodez megalkotásáig mind-mind az olasz büntetőjogtudomány eredménye, amelynek hatása úgy a múltban, mint a jelenben egész Európában érezhető.

A múlt század utolsó évtizedeiben Olaszországban a legnagyobb hatást az ugynevezett kriminológiai irány gyakorolta. A XX. század elején a klasszikus és pozitivisták irány közötti ellentét kiéleződött és ez utóbbi irány mind radikálisabbá vált.

A büntetőjogi tudomány terén a mozgalmat Lombroso indította meg az 1870-es évek-

ben a született büntettes /delinquente nato/ fogalmának felállításával. Nézete téves volt és ez be is bizonyosodott, de a büntetőjog addigi alapszemléletében és célkitűzéseiben mélyreható változásokat idézett elő. Csatlakozott Lombroso felfogásához Ferri. Az ő vezérlete alatt kialakult a bűnügyi szociológiai irány, amely már nemcsak a bűnöző hajlamaiból, hanem elsősorban a szociális tényezők hatóerejéből igyekezett levezetni a bűnözés kialakulását.

A világháború küszöbén az u.n. olasz pozitivistá büntetőjogi alapszemlélet látszott diadalmaskodni, melynek vezére Enrico Ferri volt. A természettudományi vizsgálódás lép előtérbe. Tagadják az emberi szabad akaratot és ez a büntetőjog gyökeres megváltozásához vezetett. Nincs szó többé büntetésről, csupán a társadalom önvédelméről azokkal szemben, akik annak rendjét veszélyez-

tetik. Nem a meg-torlás a cél, hanem kizárólag a prevencio a társadalomra veszélyes egyénekre való ráhatás, gyógykezelés, nevelés, ártalmatlanná tétel útján. Nincs többé büntetés csak társadalomvédelmi szankció.

Ferri tanai Itáliában törvénytervezet alakjában jelentek meg. Ekkor még életben volt az 1899-ből származó Zanardelli féle Codex, amely lényegében a klasszikus büntetőjogi iskola gondolatán épült fel. A halálbüntetést nem ismeri, a bűnözők javítására törekszik.

A Zanardelli féle olasz Codice Penale reformja azonban már a háboru előtt kísértett. Megalakult 1919-ben egy Kommission azzal a feladattal, hogy a büntetőtörvénykönyvet az idők változásához hozzáillessze. A Kommission elnöke Enrico Ferri lett. Ő elhatározta, hogy a btk.-t gyökeresen megváltoztatja. 1921 januárjában ké-

szült el a tervezet: "Progetto preliminare di Codice Penale italiano."

Ferri ezen tervezetében az erkölcsi felelősség érzetének gondolata helyett a szociális felelősség-érzet áll előtérben mint büntetőjogi teoriájának vezéreszméje. Ez a felfogás azon meggyőződésen alapszik, hogy a társadalom minden egyes tagja szabályellenes magatartásáért a felelősséget viselje - egyenlően ifju, öreg, rokkant vagy egészséges. Ez a felelősség -kényszer Ferri szerint egyedül a bűnözőnek a társadalomhoz való hozzátartozásának tényéből következik. Így lépett nála a büntetés/Strafe/gondolatának helyébe a "Sanction".

Mint hogy ezek a Ferri féle sanctiok a tettes veszélyességét tételezik fel, határozatlan tartamu-aknak kell lenniök; ezen feltétel elestével elmarad az alap, hogy a jogsértő hosszabb szabadságvesztésre ítéltessek. Mivel a tettes személyiségét

szigoruan számbaveszik, bizonyos büntettes - kategóriák alakultak ki.

Ferri tervezetét sok tekintetben félre írtették. Sauer véleménye szerint a tervezet "csak a bűnösre, azonban a népre mint összességre nin es tekintettel". Holott Ferrinek a végcélja nem a büntetőigazságszolgáltatás szigorítása, hanem a bűnözés veszélyességének megismertetése volt. Tervezete nem lett törvényé ez azonban nem zárta ki, hogy eszméi a négy évvel később megszerkesztett fascista büntetőjogi reformra ne gyakoroltak volna hatást.

Az 1889. évi Btk. reformja újból napi-rendre került a fasizmus uralomra jutása után. A Ferri főle szemléletnek legjelentősebb ellenzője Rocca volt és bár sok tekintetben Ferri álláspontjára helyezkedik, mégis egészen más törvényjavaslatra jut. Az ő nézete is az, hogy a társadalom büntetőjogi védelmét hathatósan ki kell építeni. Az

állam joga szerinte egy erkölcsi szükségességből fakadó büntetésre alapítható. A büntetés jogos meg-
torlás! A biztonsági intézkedések szociális érdek-
szerűséget szolgálnak. Két dologra kell tekintettel
lenni:

1. biztonsági intézkedés büntetést
sohasem állapíthat meg;

2. a biztonsági intézkedéseket csak
akkor kell végrehajtani, ha a büntetés kitöltetett.

Rocco célja az volt, hogy Zanardelli
Codexét, mely már elavult, a fasiszta állam eszméjé-
nek megfelelőleg megreformálja úgy azonban, hogy a
büntetőjog régi történelmi alapja változatlanul
megmaradjon.

1925. január 13-án Rocco Alfredo igaz-
ságügyminiszter törvényjavaslatot terjesztett a
Kamara elé, kérvén a felhatalmazást a büntető Codex
és büntető perrendtartás szükségesnek mutatkozó

reformjának végrehajtására. Még ugyanazon évben a Kamara és a Senatus megengedte a kormánynak a felhatalmazási törvénnyel, hogy Itáliában a büntetés reformját keresztülvigye. 1930-ban elkészült a törvényszöveg, amelyet a miniszter közétett. Az anyagi-jogi codexszel egy időben a büntetőperrendtartás is elkészült. 1930 októberében a király mindkét Codexet jóváhagyta.

A Codexek megalkotását az olasz közvélemény kitörő lelkesedéssel fogadta s mint a fascizista jogalkotás és az olasz büntetőjogi géniusz diadalát ünnepelte. Az új büntetőcodex 1931. július 1 óta van hatályban.

A Codice Penale az olasz jogi szellem sajátos alkotása, a fasizmus kifejezője. A fasizmus mint totális nemzeti világnézet, átalakította Itália egész állami berendezkedését; érthető ha a jogrendszer újjászületését is a maga szellemirányának

megfelelően valósította meg.

Mussolini fasizmusának az 1922. évben való diadalrajutása nem csupán kormányváltozást jelentett, hanem az olasz politikai, társadalmi, szellemi élet mélyreható átalakulásának kezdetét. A fasizmus forradalom, de a totális eszmei ujjászületés és szellemi átalakulás tényére vonatkoztatva.

A Codex igen nagy terjedelmű, három könyvre oszlik. A büntetési rendszer leegyszerűsítettett. Mindössze háromféle szabadságvesztésbüntetési nem szerepel /ergastolo, börtön és elzárás/. A súlypont nem a büntetésnek törvényi differenciációján, hanem a modern intézetekben történő specializált végrehajtáson van.

Az olasz börtönbüntetések 1931-ig azokon az elveken állottak, amelyek egy 1890-es "Regolamento"-ban voltak megrögzítve. A büntetőjogi reform, amely Rocco Codexének a kihirdetésével ide-

iglenesen bevégeződtek, a börtönügy terén új rendet tettek szükségessé. 1928-1931-ig két egymást követő Kommission alakult és egy új olasz büntetés végrehajtási rendeletet dolgozott ki, melynek eredményeképpen létrejött az 1931 június 18-i királyi rendeletben jóváhagyott "Regolamento per gli istituti di prevenzione e di pena": Szabályzat a megelőzési-és büntetőintézetek számára.

Ez a Regolamento nem csupán utasításokat tartalmaz a foglyok számára, hanem átfogó büntetés végrehajtási rendelet ez, amely minden téren messzemenő magyarázatot tartalmaz/pl. a bírói tevékenység kiterjesztése, a feltételes szabadonbocsátás stb./.

A Regolamento fő jellemvonása a morális felelősségérzet felébresztése. Részletesen szabályozza a büntetések és a biztonsági rendszabályok végrehajtásának szervezetét. A morális fele-

lésségérzet gondolatánál világosan kitűnik, hogy a büntetés és rendszabály között éles elválasztás lehetséges.

Mivel a fő kívánalom az volt, hogy a szigorú komolyságot megőrizték, az olasz büntetés végrehajtás új szabályozásánál arra a gondolatra vezetett, hogy a rendszabályokról nem lehet lemondani. Igen nagy szerepet játszik itt a rendszabályok keretén belül az egyénítés, az izoláltság. A foglyok nem nevükön neveztetnek, hanem számmal jelölik őket. Ez Novelliben azt a gondolatot ébresztette, hogy egy új büntetés végrehajtást kezdeményezzen, amelyben a fogoly személyiségétől mintegy meg lesz fosztva. A szigorú fegyelmezés elvén nyugszik az a rendelet, amely szerint a szellemi fogyatékossgu fogoly örültek házába szállíttatik és büntetését felfüggesztik. Sikeres gyógyítás után a megmentettet ismét visszaszállítják a büntetőintézetbe anélkül.

hogy az örültek házában eltöltött időt beszámítanák. Azon meggondolásra alapítják ezt, hogy egy büntetés nincs elszervedve, ha az nem teljesíthető: una pena non puo esse scontata se non é sentita!

A szigorú fenytés ezen elgondolása mellett mint a büntetés lényege a pozitív büntetőjogi iskola jótékony hatása érvényesül a Reglamentoban. A nevelés gondolata csodálatosképen háttérbeszerült. Sokkal inkább mint Rocco Codexe megközelítette a Regolamentoo a modern büntetőjogi iskolák gondolatmenetét. Világos is, hogy a büntetés végrehajtás gyakorlati alkalmazásánál felmerülhetõ nehézségek és tévedések elkerülése végett mindazoknak a meggondolásoknak, amelyeket vissza kell utasítani, valamint a megtorlásnak mint a büntetés céljának és a nevelési végrehajtásnak egymás mellett egy kodexben összefoglalva kell lenniök.

Ha a törvénykönyv maga csaknem tel-

jesen mellőzte is a zárkát mint büntetést, a Rego-
lamentóban ismét felmerül mint a büntetés végrehaj-
tás közép gondolata. Igaz, hogy csak két esetben és
pedig : mint fegyelmi büntetés és a büntetőintézet-
be szállítás után megfigyelési időre/periodo d'iso-
lamento/. Ennek a megfigyelési időnek a tartamát a
törvénykönyv egy hónapban állapította meg. A gyakor-
latban azonban ennél kevesebb szokott lenni, mind-
össze néhány hét. Kivételes esetekben a bíró és csak-
is ez a további megfigyelés végett az egy hónapi
időtartamot felemelheti három hónapra. Ha kitűnik,
hogy ez az idő is rövid, a foglyot büntetőházba kell
átszállítani.

Mialatt a magánzárkában való elkülö-
nítés tart, kötelessége a lelkesznek, igazgatónak és
az orvosnak, hogy a foglyot minden nap felkeressék.
A megfigyelési idő letelte után az igazgató a lel-
kessel és orvossal egyetértve megállapítja, hogy

vajjon a foglyot azonnal vagy csak lassanként bocsássák vissza a társadalmi életbe. Az már végső stádium, amidőn bizonyos kiválasztott foglyok meghatározott ideig dolgoznak a társadalmi életben, aztán visszatérnek ismét.

Minden intézetben kell lenni egy könyvnek, melybe az igazgató, orvos és lelkész tevékenysége bejegyzést nyer. Sőt nem elég csak ez a könyv, hanem szükség van egy külön aktára is, melyet - a Regolamentoo előírása szerint - minden foglyról vezetni kell.

Amikor a Regolamentoo azt mondja, hogy a fogvatartott az elkülönítési idő befejezése után közös életre bocsáttassék, ez a kitétele nyilván helytelen és téves, mert az éjtszakai elkülönítés, amely ma Itáliában minden intézetet kötelezőleg van előírva, kiterjed a jelenlegi olasz szabályzat szerint a munka bevégezése utáni egész időre

Olaszországban a foglyokat illetőleg közös élet csak a munka idejére van, nem véve tekintetbe, hogy a foglyoknak a tanítás, istentisztelet és sétálás alatt együtt kell lenniök.

A sétálásra legkevesebb időtartam egy óra. Az elítéltek egyesével, vagy hármasával sétálhatnak és halkán beszélhetnek. Jellemző a német viszonyokhoz képest, hogy a foglyok sétahelyéül szolgáló ugynevezett sétaudvarokon igen szigorú fegyelmet és felügyeletet tartanak.

Különösen pontos és beható szabályozást nyert az istentisztelet és a tanítás. Szó volt már arról, hogy a Regolamantóban a nevelés gondolata nem nagy tért hódított. Holott a törvényhozó kívánalma szerint a munka kialakításának és a progresszív rendszer új rendezésének a munka szolgálatába kell állania. Nyilvánvaló, hogy a Regolamentoo álláspontja a nevelés szükségességét illetőleg

tarthatatlan volt és valóban új neveléstudományi álláspont lévén kialakulóban ennek hatása a büntetés végrehajtás területére is átcsapott. Az idő hozta magával, hogy a nevelés gondolatának előtérbe nyomulása mind kevesebb és kevesebb akadályba ütközött. Mussolini is csatlakozik ehhez az álláspont-hoz és utolsó iratában utal kifejezetten "a nevelés mindent felülmuló jelentőségére".

Nagy szerepet játszott az olasz büntető intézetekben a pap. Így kerül közelebbi kapcsolatba a fasizmus a katolikus egyházzal, mely kapcsolat a büntetés végrehajtásra is hatással van. Novelli, akinek fő törekvése az volt, hogy az egyházi munkát az intézetekben kiterjessze, a káplánt mint az intézet "valóságos szerv"-ét jelöli meg. Valóban a káplán a könyvtár vezetője, felelős az intézetben a tanításért, ő őrzi ellen a levelezést és minden fontosabb ügyben az orvossal együtt tanáccsal szolgál az igaz-

gatónak - néha pedig épen döntő súllyal.

Az istentisztelet látogatása kényszer minden fogoly számára, azoknak a kivételével, akik az elzárás büntetés kezdetén bebizonyították, hogy más valláshoz, vagy egyhez sem tartoznak. Kötelessége a foglyoknak a közös tanítás látogatása is. A tanítás anyaga azoknak az illemszabályoknak az előadására szorítkozik, amelyekhez a foglyoknak tartaniuk kell magukat. Ezeket az előadásokat az igazgató, mint vezető tisztviselő, vagy a magán életből erre a célra kijelölt egyén mindenekelőtt pedig a lelkész tartotta. Az előadásokkal kapcsolatban mondja a Regolamentoo, hogy annak különösképen az Isten, társadalom és állam iránti tiszteletet kellett tárgyalnia. Egyik törvénycikk kifejezetten kimondja, hogy nem elegendő, ha a foglyok csupán csak hallgatják az előadásokat, hanem kell, hogy azokat elméjükben fel is ujítsák.

Ezen közös tanítás mellett/sale di studio/még egy különleges iskola állott fenn az analfabéták számára;egy minden szükségessel felszerelt iskolahely volt ez,mialatt a "sale di studio"-t általánosságban meglehetősen elhanyagolták. Az analfabéták számára,akik még a 40 éves kort nem érték el,minden nap két órai tanítás volt előírva.Ezenkívül a 40 éven felüliek tetszés szerint vehettek részt az előadásokon.Lehetséges volt azonban,ha az igazgató szükségesnek tartotta,hogy kényszerítették a részvételre a 40 éven felüliek is.Ez-ek az elemi iskolák Dél-Olaszországban az intézetek számára különösen nagy jelentőséggel bírtak és igazán "közös"nevelési feladatot teljesítettek.Másrészt nincs bebizonyítva,mintha ezek más foglyok neveltetésétől erősen eltértek volna.

Zenei tevékenység az intézetekben egyáltalában nem volt.Novelli idevonatkozólag he-

lyesen jegyzi meg, hogy azon polgároknak, akik "erkölcsös és szabad életet élnek" a nevelési mód tekintetében előnyben kell hogy részesüljenek. Itt nyilatkozik meg az olasz büntetés végrehajtás sajátos jellege, hogy a zene, amelynek igen nagy nevelő értéke tekintetében semmi kétség sem merülhet fel, amely éppen a kezdet nehézségeiben a foglyokra nagy hatással tud lenni, az intézetekben alapjában véve nem foglal helyet. Sporttevékenységről szintén nem lehet szó az intézetekben semmiféle alakban sem, annak ellenére, hogy a sportnak a foglyok magaviseletére gyakorolt kedvező hatása Olaszországban is megértésre talál.

A foglyok nevelésére befolyással van az is, hogy nevelésük lehető mind magasabbra emelése céljából a hozzátartozók segítségé is igénybe vehető. Novelli ezen a téren nagyon sokra becsüli a levelezést. Az erre szánt idő a lehető legrövidebb.

Igy a tartós fegyházbüntetésre ítélt fogoly egy hónapban kétszer írhat. Uj

Ugy látszik Itáliában a hozzátartozóknak az intézetekben való látogatására nem nagy súlyt helyeznek. Gyakran megengedik, hogy a látogatás a legelhagyatottabb helyeken történjék, ahol a látogató és fogoly csak két rácsozott ablakon keresztül egy méter távolságból beszélgethettek.

Aschaffenburg mondja egyik munkájában "Én úgy gondolom, hogy nálunk Németországban nagyon sok a fegyelmezés és kevés a nevelés". Az a saját-szerű felfogás, amelyet a Regolamentoo a nevelés minden kérdésében megőriz, az intézeti fegyelem részletes szabályozásánál is kifejezésre jut. Az új olasz büntetés végrehajtási rendeletben az a vezérgondolat jut kifejezésre, hogy az intézet vezetőjének a rend ellen vétőkkel szemben szabad kezet kell engedni - ez azonban nem következett be. Jóllehet az

ig azgató jelentőségét elismerik, kötvé van mégis a házifegyelem gyakorlása közben a büntetés kiszabásánál pontosan körvonalazott szabályok megtartásához. Pontosán elő vannak írva a büntetések. Kezdődnek ezek valamely hivatalnoktól származó figyelmeztetéssel és a letartóztatásig mehetnek/la cella/ kemény fekvéssel, egy takaróval, 3-15 napig viz és kenyér. A Regolamentoo szigoru büntetés-nemeket ir elő a vétkezés minden nemére, tekintet nélkül arra, hogy az "valamely személyes munka elhanyagolására" vagy "valamely hallgatási parancs áthágására" vagy pedig "illetlen megjegyzés"-re vonatkozik.

A büntetéseket az igazgató függesztheti fel, részint pedig a fegyelmi tanács. Ami ez utóbbit illeti az igazgató helyettesíti, őt pedig a lelkész és az orvos. Figyelemreméltó, hogy a fegyelmi tanácsot az értesülés után a legrövidebb időn belül össze kell hívni és hogy semmiféle

büntetést felfüggeszteni nem lehet, mielőtt a fogoly ki nem lett hallgatva.

Botbüntetés az olasz büntetés végrehajtásban nincsen. Novelli nyilatkozott ebben a kérdésben az első olasz fasiszta büntetőjogi kongresszuson: ha a barbár világ embere ezt a testi fájdalmat okozó büntetést ki is bírta, úgy ez a büntetési nem a mai kor modern embere számára nem jöhet tekintetbe. Mindezek ellenére a botbüntetés bevezetésének gondolata még ma is kísért.

Ha nem sikerül valamely foglyot rendes magatartásra ránevelni, intézkedik a bíró büntetőház-ba való utalásáról/casa di punizione/, hogy itt a fogoly a sorsáról való végleges határozat előtt gondosan megfigyeltessék. Ha az igazgató a lelkiesszel és orvossal egyet értve úgy látja, hogy a fogoly makacs és engedetlen, úgy azonnal a legszigorubb büntetőházba kell szállíttatni/casa di rigore/

Ha az igazgató a lelkésszel és orvossal egyetértve úgy találja, hogy a fogoly testi vagy lelki defektusban szenved, úgy gondoskodnia kell az átszállításáról oly intézetbe, ahol a testi vagy szellemi akadályokat megszüntetik, vagy ezenfelül elmeegógyintézetbe is szállíttathatja.

A fegyelem az olasz intézetekben általánosságban jó. A házi büntetéseknek szerfölött sok esetben való használatát nincs meg. Ezzel összhangban jelentkezik az is, hogy a tisztviselők az intézeten belül semmiféle fegyvert sem viselnek.

A börtönbüntetés végrehajtása tekintetében a rendes börtönbüntetések mellett /*casa di pena ordinaria*/ a következő intézetek jönnek szóba:

1. Intézetek a szellemi és testi fogyatékosak számára. Ezek orvosi vezetés alatt állnak és a büntetés elszenvedése mellett gyógyító

tevékenységet is kell kifejteniök. Ilyen fogyatékos-
ságok: süketnémaság, testi fogyatékoságok, krónikus
alkoholmérgezés, szokásos ivók és nyavalyások. Ezen
testi és szellemi fogyatékoságu foglyok büntetése
humánusan enyhítettik.

2. Intézetek a szokásszerű, hivatásos és
hajlamos büntettek számára.

3. Intézetek a külmunka számára. Ilyen
intézet van mindenekelőtt Szárdiniában. Külmunkára
csak a bíró különös intézkedése folytán bocsátha-
tó a fogoly.

4. Törvényszéki kórházak, amelyek min-
denek előtt a tüdőbeteg foglyok felvételére szol-
gálnak.

Ha az olasz büntetési nemek rendsze-
res áttekintését tartjuk szem előtt, a következő
csoportosítás eszközölhető:

Fő büntetési nemek büntettekre:

halálbüntetés, életfogytiglani szabadságvesztés,
börtön és pénzbüntetés.

Kihágásokra pedig: elzárás és pénz-
bíróság.

Ezek közül szabadságelvonó büntetés
háromféle van. Első a halálbüntetés, amelyet vala-
mely büntetőintézetben, vagy az igazságügyminiszter
által meghatározott más helyen, agyonlövés által
hajtják végre. Végrehajtása nem nyilvános, kivéve, ha
ezt az igazságügyminiszter kifejezetten elrendeli.

Különösen érdekes intézettípus az é-
letfogytiglani börtön/ergastolo/. Alkalmos fegyház-
büntetések nincsenek Itáliában. Életfogytiglani fegy-
házbüntetés szabatik ki az emberölés bizonyos ese-
teiben, a felség-és hazaárulás némely eseteiben és
több súlyos delictum találkozása esetén.

Ezen intézetekben a büntetés végre-
hajtása alig különbözik a börtönben történő végre-

hajtástól. Külömbőség mégis van és ez leginkább a jutalom, levél és látogatási időre vonatkozólag áll fenn. Az ergastolo különös jelentőséggel bír az olasz büntetőjog világában, amennyiben lehetőséggel szolgál, hogy a különösen veszélyes bűnözőket az életre nevelje.

Ha az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt büntetéséből legalább három évet kitöltött, szabadban való munkára bocsátható. Az I. m. elrendelheti, hogy a büntetés végrehajtása gyarmaton, vagy más tengerentúli birtokterületen történjék.

Mivel az ergastolo és az arresto aránylag csekély szerepet játszik, kitűnik, hogy Itáliában az egyedüli büntetésnem csaknem kizárólag a börtönbüntetés. Tartama 15 naptól 24 évig.

A nőkre vonatkozó büntetés végrehajtás semmi jelentősebb említést sem érdemel. Figyelemre méltó csupán az, hogy Olaszország egy vitás kérdés-

ben, amely azt tárgyalja, hogy a büntetés végrehajtást a gyenge nőkkel és fiatal anyákkal szemben ki kell terjeszteni - a tettek mezejére lépett.

Az olasz büntetőjogban nagy szerepet játszanak a büntetések/Strafe/ mellett a biztonsági rendszabályok, melyek a társadalomra veszélyes egyénekkel szemben nyernek alkalmazást. A Rocco Codexében létesített ezen biztonsági rendszabályok olyan területre irányították a figyelmet, melyre egyébként a büntetőjogtudomány csak kevés figyelmet szokott fordítani, t. i. azokra a rendszabályokra, melyekkel a rendőrség tevékenyen avatkozik be a bűnözés elleni küzdelembe. Az olasz rendőrség tevékenységének alapja a rendőrtörvény. Itt foglal helyet a két legszigorubb eszköz szabályozása, melyeket a rendőrség a bűnözés elleni küzdelembe beiktatott: a rendőri felügyelet és a rendőri száműzetés.

A száműzetés 1-5 évi időszakra róható

ki és egy kolóniában töltik le. Minden rendőri felügyelet alatt álló, továbbá mindazon személyek, kiket a közvélemény a következő deliktumok szokásszerű elkövetésében tart bűnösöknek: állam elleni vétség, pénzhamisítás, zártörés stb., - itt töltik ki.

Novelli abban látja a rendőrtörvény /Confino/ feladatát, hogy minden lehetőségét elvegye annak, hogy az illető ismét visszaeső legyen. A Confinonak különböző eseteiben megnyilvánuló vissza- riasztó és nevelő hatása dicséretre méltó.

Néhány lényeges dolgot kell megjegyez- nünk a rendőrtörvényről. Adatul szolgál ehhez Vento- tene-száműzetés-szigete.

Ventoténe igen kis terjedelmű sziget, mely Nápolytól nyugatra a pontini szigetsorozatban fekszik. A száműzöttek részben egy régi kastélyban laknak, részben egy attól külön választott barakkban. Ezen helyeken a száműzöttek 8 órától este 7-ig tar-

tózkodnak. A kormánytól régebben 10 lírát, most 5 lírát kapnak; ebből legalább 3.50 megélelmezésre. Az étkezések közösen történnek meghatározott ebédlőasztalokon a faluban. A hátralévő idő a száműzötteknek "szabadrendelkezés"-re áll. Igaz, hogy ez a szabadrendelkezés korlátok közé van szorítva a magatartásra vonatkozó különleges előírások által, amelyek az egyes száműzetési helyeken érvényesek. A gyarmatigazgatója fel van jogosítva, hogy szükség szerint hatályon kívül helyezze azokat az előírásokat, amelyek a száműzöttek számára vannak előírva, ha azok a rendelkezésre bocsátott kimutatási térképen megvannak jelölve. Ventotenében a száműzöttek nem kártyázhatnak, háromnál többen együtt nem tartózkodhatnak, az asszonyokhoz való járás tiltva van. A foglyok a falu belsejében különben szabadon mozoghatnak, a sziget belsejébe és a strandhoz vezető utak kivételével.

Az olasz rendőrijog határai a büntetőjog rovására igen kiterjesztettek úgy, hogy végeredményül lenne egy második láthatatlan és csupán a veszélyesség nézetére alapított büntetőjogi rendszer.

A szabadságvesztés büntetések mindkét fajtájának, szabadság elvonással és elvonással nem járó büntetések általánosságban való letárgyalásánál láttuk azoknak a végrehajtását. Most kiegészítőleg megjegyzendő, hogy azoknak végrehajtására a bíró ügyel fel.

A Rocco féle Codice Penale írja: "Der Strafvollzug wird vom Richter überwacht". A végrehajtó bíró azonban semmiféle módon sem főnöke az igazgatónak, aki csak a minisztériummal szemben felelős. A végrehajtó bírónak nem az állami büntetési célt kell teljesítenie, sem pedig a büntetőintézetek feletti általános felügyeletet kell gyakorolnia, ha-

nem neki kell a végrehajtás törvényszerűségét, melyet szükséges megegyezésnek is hívunk - a törvényhozó büntető - politikai céljának megfelelőleg biztosítani.

Egy olasz btk.-ra irányuló Ferri féle tervezet 3.cimében a börtön munkának szentelt különleges fejezetet tartalmaz. A Ferri féle reformnak ez a része, mely a legközvetlenebb és legnagyobb jelentőségű a büntetés végrehajtás számára, csaknem teljesen megtalálható a mai olasz törvényhozásban.

Novelli a fogoly munkát mint "Angel-punkt des ganzen Strafvollzuges" jelöli meg. Itáliában a fogoly munka törvényesen három alakban jelenik meg. A Btk. szabályozza a foglyoknak munkára való elvi lekötését, jutalomra való jogukat és a specialis különleges munka kérdéseit. Az 1932-ben kiadott "Gesetz über die Gefängnisreform" rendezi az intézeti kényesebb munka tevékenységet. A Regolamento per gli istituti di prevenzione e di pena az egyes

intézetekben felállítja a munkáüzés szabályzatát.

Legjelentősebb kétségtelenül a börtön-reformról szóló törvény. Mint más országokban, úgy Itáliában is a gazdasági csoportok részéről ismét és ismét elhangzott, hogy a börtön-munka a piac megterheléséhez vezet és az állami védelem, amelyet az élvez, túrhetetlen versenyhez visz.

Rocco a Kamara és Senatus előtt ismételten kifejtette, hogy nagyobb megterhelés ebből nem származik. Nem is számítva azt, hogy erkölcsi kötelesség a foglyoknak a munkára való lehetőséget érdem szerint megadni, mivel az eltartási költséget, amely a börtönben töltött időre vonatkozik, rájuk róják.

A Kamara Rocco munkásságát messzemenően támogatta. 1931 április 24-i ülésén mondotta, hogy az a támadás, amelyet az egyes gazdasági csoportok ezen követelmény megvalósítása ellen intéz-

tek, a fasiszta uralomban értéküket veszítették. A Senatusban a pénzügyi bizottság a miniszternek bebizonyította, hogy a fogoly munkákeresztülvitelére nem csak társadalmi, hanem egy el nem hanyagolható népgazdasági kötelességet teljesítsen, hogy a végrehajtás magas költségeit lehetőség szerint mérsékeljék.

Önmagától értetődik, hogy egy büntetőintézet nagy munkaüzéssel a környék iparára nyomasztólag hat. Az új olasz törvényhozás Itáliában rámutat arra, hogy ez a kár elkerülhető anélkül, hogy a fogoly munkálatokat korlátozni kellene.

"Gesetz über die Gefängnisreform", amely 1932-ben lépett hatályba, a következőket tárgyalja: az igazságügyminisztériumban alakult egy miniszterközi értekezlet. Ennek a bizottságnak a feladata, hogy a miniszterek által évenként kiadott munkákból megfelelő részt az egyes büntetőintézeteknek átadjon és pedig abban az arányban, amelyet min-

den évben a miniszterelnök meghatároz.

Ez az egyszerű és világos szabályozás a gyakorlatban leginkább bevált. Ez egy csapásra eloszlatta a legyőzhetetlen nehézségeket.

Az intézeti igazgató számára a legjelentősebb az, hogy független legyen a munka elosztás kérdésében, hogy a foglyok számára a tevékenységet mindenkor kiutalhassa, amelyeket ő a foglyoknak testi és szellemi képességeikhez mértén alkalmasnak tart.

A nagyarányú megrendelések eredménye, hogy igen fejlett műipari munka válik lehetővé. Civitavecchiában igen nagy műhelyeket találunk, amelyek alumínium edényeket hoznak létre a had-és légügyiminisztérium számára. Imperiában hadügyi célra nap-nap után nagy tömegben dróttorlaszokat gyártanak. Procidában nagy műhelyek vannak a takácsok számára, a római intézetekben pedig nyomda található

igen modern felszerelésekkel, amely főként az igazságügyminisztérium szükségletére dolgozik. Ezenkívül gyártanak még az intézetekben mindenekelőtt cipőket, keféket, butorokat a különböző minisztériumok számára, egyenruhákat stb.

A Codice Penale 145. §-a kimondja, hogy a fogolynak jutalmat kell számítani, amely a végzett munkához igazodik. Ezzel Itália elhatározó lépést tett előre abban a kérdésben, amely hosszú idő óta a büntetés végrehajtás-tudományt foglalkoztatja.

Elsősorban minden fogolynak az inas években bizonyos rátermettséget kell felmutatnia, mialatt bért egyáltalán nem élvez. A jutalmazott munkára való ajánlás az igazgató szabad elhatározásán nyugszik. Nehézség mutatkozik a munka ellenértékének a megállapításánál. Az irányzat nagyon nehézkes uton halad. Először is a miniszterközi Kom-

mission napi illetve heti bért állapít meg.² Mellett azonban különböző bérosztályok keletkeztek. Ismételtén az igazgató megítélésén nyugszik, hogy ő a foglyot melyik bérosztályba osztja annak szorgalma és munkássága szerint.

Ezen díjtételből a fogoly csak egy meghatározott töredéket kap, amely jogállása és magaviselete szerint van megállapítva. A fegyenc minimumul 6/10-et kap, a vizsgálati fogoly mint maximumot 9/10-et. Házi fenytésnél a bér megrövidülhet. Másrészt a jó magaviselet a bér 1/10 részével való fel-emeléssel jutalmaztatik. Ebből a keresetből a börtön-díjakat, perköltséget és a cselekmény által okozott kárt tartozik megtéríteni és csak az ezen felüli bérrészlet az ő személyes tulajdona. Így az az összeg, amit a fogoly végre rendelkezésére kap, nagyon csekély és éppen csak arra elég, hogy némi táplálékot vásárolhasson. Erre pedig rá van utalva, mert az

olasz büntetőintézetekben csak egyszer adnak naponta enni. Ennek az a magyarázata, hogy a foglyokat a munkaszükségességére rá akarják szoktatni, hogy a szabad életben ennek hasznát vehessék.

▲ foglyok bérének ez a körülményes szabályozása éppen nem látszik valami szerencsésnek. ha a foglymunka használható eszköz a büntetés végrehajtás nevelő feladata tekintetében, úgy lehetőség szerint az életben való munkafeltételeknek megfelelőnek kell lennie.

A szabadságkorlátozó biztonsági eszközöket a Rocco féle Codex sorolja fel, amikor is ennek 215§-ában a következő fajai foglaltatnak: mezőgazdasági telepre vagy dologházba való utalás, győgyeletartóztatási intézetbe utalás, törvényszéki elmeógyógyintézetbe helyezés, és törvényszéki javító intézetbe utalás.

Ezeken kívül a Regolamentoo még két

intézetet sorol fel: törvényszéki kórház és a szigorított büntetőház.

Az elmebetegség, a szeszestital vagy kábítószeres által okozott krónikus mérgezettség, vagy pedig siketnémaság miatt történt felmentés esetében mindenkor elrendelendő a vádlottnak törvényszéki elmeógyógyintézetben, két évnél nem rövidebb időtartamban, való elhelyezése /manicomio giudiziario/

Legrövidebb tartama 10 év, ha az elkövetett cselekmény a törvény szerint halállal, vagy életfogytiglani szabadságvesztéssel büntetendő, ill. 5 év, ha a cselekményre a törvény, a legkisebb mértéket véve, 10 évnél rövidebb börtönbüntetést állapít meg.

Ha a törvényszéki elmeógyógyintézetbe helyezett személynek szabadságvesztés-büntetést kell kitöltenie, ennek végrehajtását az elmeógyógyintézetbe utalás tartamára el kell halasztani.

A szándékos büntett elkövetése miatt, elmabeli betegsége, szeszesitalok vagy kábítószeresek által előidézett krónikus mérgezettsége, vagy pedig siketnémasága következtében csökkentett büntetésre elítélt egyént, egy évnél nem rövidebb időtartamra gyógyletartóztatási intézetben kell elhelyezni, amennyiben a törvényben megállapított büntetés legalacsonyabb mértéke az 5 évi börtönnél nem rövidebb.

Haz az elkövetett büntetetre a törvény halálbüntetést, életfogytiglani szabadságvesztést, vagy pedig 10 évnél nem rövidebb börtönbüntetést állapít meg, a biztonsági rendszabályt legalább 3 évi időtartamban kell elrendelni.

Az elítéltnak gyógyletartóztatási intézetben/il ricovero in una casa di cura e di custodia való elhelyezése a szabadságvesztés büntetés kitöltése vagy más módon való megszűnése után hajtandó végre.

A győgyeletartóztatási intézetből elbocsátása után az elítélten végrehajtják a büntetést.

Mezőgazdasági telepre vagy dologházba /l' assegnazione a una colonia agricola o ad una casa di lavoro/ jönnek?

1. akit szokásos, hivatásos, vagy hajlamos bűnözőnek nyilvánítottak;

2. aki, miután már szokásos, hivatásos vagy hajlamos bűnözőnek nyilvánították és biztonsági rendszabálynak alávetve nincsen, újabb szándékos büntetést követ el, mely a szokásszerűség, a hivatásszerűség vagy a bűnözési hajlam újabb megnyilatkozása;

3. Elítélt vagy felmentett egyének, a törvényben kifejezetten megállapított esetekben közveszélyeseknek nyilvánítottak.

Legrövidebb tartama egy év. Szokásos büntettesre alkalmazva: két év, hivatásos büntettesre:

három év, hajlamos büntettesre pedig négy év.

A mezőgazdasági telepen és a dologházban a szokásos, a hivatásos és hajlamos bűnözők külön osztályon helyeztetnek el.

A bíró határozza meg, tekintetbe véve az illető személy körülményeit és hajlamát, hogy a biztonsági rendszabályt mezőgazdasági telepen avagy dologházban kell végrehajtani. A rendelkezés a végrehajtás folyamán megváltoztatható.

A törvénszéki kórház/sanatorio giudiziario/ a mezőgazdasági telep vagy dologház tüdőbetegeinek felvételére szolgál, a szigorított büntetőház mint fegyelmi eszköz az internáltak ellen, akik a rendnek és fegyelemnek ellenszegültek.

Törvénszéki javítóintézetbe/riformatorio giudiziario/ jönnek 18 évig, akikkel szemben egy biztonsági rendszabály felfüggesztetett.

Ezek az intézetek orvosi vezetés alatt

állanak és arra törekedtek, hogy az egész személyzetnek mint végrehajtási hivatalnokoknak az általánosan kívül különleges kiképzést adjanak. A törvényszéki elmeógyógyintézeteknek megfelelő orvos személyzetük van, kb. száz beteg számára van egy special orvos. Ezekben az intézetekben a végrehajtás csupán orvosi alapelvek szerint igazodik.

A 222§ kimondja, hogy a legcsekélyebb időtartama a törvényszéki elmeógyógyintézetbe való utalásnak 10 év, ha a folyamatban lévő tette a törvény halált vagy életfogytiglani büntetést mért ki. Ha az orvos valamely törvényszéki elmeógyógyintézetbe utaltról megállapítja 4 vagy 5 év után, hogy teljesen meggyógyult, mégis továbbra is itt kell maradnia az illetőnek! A törvényhozó ennek a biztonsági rendszabálynak másikkal való pótlását nem állapította meg előre és épen ezért ennek megváltoztatása lehetetlen.

Ezen intézetek vizsgálatával kapcsolatban két kérdés áll előtérben. Először: hogyan válik valóra a törvényhozó által remélt és a btk.-ban valamint a Regolamentoban lefektetett különbség a büntetés és a biztonsági rendszabály között? A második: mennyiben alkalmas a biztonsági rendszabályok végrehajtása a szükséges alapot szolgáltatni az internált veszélyességének a végrehajtó bíró által való megvizsgálásához?

A büntetés és a biztonsági rendszabály végrehajtása között megtalálni a különbséget úgy látszik, hogy nem lehetséges. Amikor Rocco miniszter azt mondja, hogy a legvilágosabban van különbség a munka kérdésének szabályozásánál, úgy kétségtelenül jogosan vonatkozik ez a törvényszéki elmeógyógyintézetekre és a mezőgazdasági telepekre és dologházakra. Antolisei arra az ítéletre jut, hogy a biztonsági rendszabályok teljesen hasonló lényegűek.

Megállapítást nyert, hogy a büntetés és biztonsági rendszabályok között ha van is némi különbség, ez nagy fáradtsággal állított fel és csupán külsőségen nyugszik.

A törvényben meghatározott minimális idő letelte után a biztonsági rendszabályra vonatkoztatva a végrehajtó bíró feladata intézkedni a felől, hogy vajjon az illető internált még veszélyes-e a közre - más szóval, hogy vajjon az intézetben való tartózkodását meg kell-e hosszabbítani. Ezért okvetlenül szükséges, hogy a biztonsági intézetekben különleges nevelő tisztviselőket alkalmazzanak. Tényleg csak ezeknek áll módjukban megfigyeléseket tenni, amelyek az internált közre való veszélyessége megítélésének feltétlen előfeltételei.

A fasiszta büntető végrehajtás, az olasz Btk. kebelében, a fasiszta állam hatalmi és uralmi tendenciájának egyik alapköve. Mint ilyen a fasiszta

végrehajtás is a fasizmus gondolatának kifejezője, mert a fasizmus nem az emberi élet formáit akarja megújítani, hanem a tartalmát: az embert, a jellemet, a hitet. Arra törekszik, hogy fegyelen és tekintély szálljon a lelkekbe s uralkodjék ott korlátlanul. ezért jelvénye a liktori vesszőnyaláb, a fascio: az egység, az erő és az igazság!

Debrecen, 1937. december hó 5-én

Szekelyhidi György
jogszigorló

Cathy Ferenc papírok. It.

UDNOCENIE
18962/1953 gyarapodási naplószám